

GRADUAAT IN DE WERFORGANISATIE

SAMENWERKINGSVERBAND ODISEE-HBO5

TOETS NIEUWE GRADUAATSOPLEIDING • ADVIESRAPPORT

13 MAART 2019

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie.....	4
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	6
2.1	Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau	6
2.2	Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving	8
2.3	Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau	10
2.4	Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	12
2.5	Eindoordeel.....	13
3	Beoordelingsproces	14
4	Overzicht oordelen	15
	Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding.....	16
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR).....	17
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie.....	18
	Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten	19
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	20

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

De visitatiecommissie (hierna: commissie) die de nieuwe opleiding graduaat in de werforganisatie van het samenwerkingsverband Odisee-HBO5 heeft beoordeeld, brengt een positief advies uit aan de NVAO. Zij baseert haar oordeel op het informatiedossier en het toelichtende gesprek dat in Brussel is gevoerd.

Deze graduaatsopleiding zal worden aangeboden door Odisee, in samenwerking met CVO Kisp – VTI Aalst. In de voorbereiding van de nieuwe opleiding zijn zowel medewerkers van Odisee, afgevaardigden van het CVO, het werkveld en studenten betrokken geweest.

De NVAO heeft de domeinspecifieke leerresultaten van de nieuwe graduaatsopleiding gevalideerd op 10 december 2018. De opleiding heeft de DLR vertaald in OLR, aangevuld met specifieke kerndoelen. De commissie waardeert de een-op-eenrelatie tussen de domeinspecifieke en opleidingsspecifieke leerresultaten aangevuld met kerndoelen. Naar het oordeel van de commissie is de finaliteit van de graduaatsopleiding op niveau 5 duidelijk afgebakend, ook ten opzichte van niveau 6.

De opleiding graduaat in de werforganisatie omvat 120 studiepunten en is gespreid over twee opleidingsfasen. De opleiding kent twee afstudeerrichtingen: woningbouw en wegebouw. Gezien de toenemende complexiteit en verweving van bouwprojecten, acht de commissie het zeer verstandig dat de opleiding haar afstudeerrichtingen heeft verruimd. De nieuwe opleiding zal in academiejaar 2019-2020 worden georganiseerd in Aalst als een voltijds dagtraject. In dit academiejaar wil de opleiding ook verkennen in hoeverre een *blended* lerentraject (met contactmomenten in de avond) een antwoord op maat kan zijn voor werkenden die deze opleiding wensen te combineren met werk en/of gezin. De commissie moedigt de opleiding aan om deze doelgroep niet uit het oog te verliezen.

De opleiding hanteert een didactisch concept dat 4 principes centraal stelt: (1) het praktijkgestuurd leren, (2) het groeien in eigenaarschap, (3) competentie- en talentontwikkelen onderwijs en (4) modulair onderwijs. Elke module is quasi een-op-een gelinkt met een specifiek OLR en de opeenvolging van de modules geeft vorm aan de toenemende complexiteit van handelen. De OLR's 'levenslang leren' en 'professionele attitude' worden doorheen de gehele opleiding opgevolgd. Naar het oordeel van de commissie is het programma goed uitgewerkt en speelt het goed in op de wensen en noden van het werkveld. Wel beveelt de commissie aan om het evalueren van deze attitudevorming concreter vorm te geven.

Het werkplekleren vormt met 76 studiepunten de kern van de nieuwe opleiding. De commissie is zeer te spreken over de uitwerking van het werkplekleren binnen deze opleiding. De commissie acht het positief dat de student direct aan de slag kan en is van mening dat het terugkoppelen in intervisiewerkgroepen het ervaringspakket en het samenwerkingsvermogen van de student bevordert.

Naar het oordeel van de commissie zijn de verschillende begeleidingsrollen voor de student goed doordacht, maar is het nog niet voldoende duidelijk wie de eindverantwoordelijkheid draagt voor de student. De commissie moedigt de opleiding aan om de rollen kort en krachtig te beschrijven en te communiceren. Daarnaast vraagt de commissie de opleiding oog te hebben voor de haalbaarheid van de beoogde overlegstructuur in dialogen voor het personeel.

De commissie wil benadrukken dat de concrete evaluatie van het eindniveau nog niet voldoende is uitgewerkt. De commissie vindt het positief dat zowel student als beide begeleiders bij de beoordeling betrokken worden, maar acht het essentieel dat de beoordelingscriteria voor de individuele student helder zijn en zij wil de opleiding dan ook aanbevelen deze op korte termijn verder concreet uit te werken.

Naar het oordeel van de commissie heeft de opleiding goed uitgewerkt hoe zij haar werkveldpartners wil betrekken bij evaluatie en verdere ontwikkeling van de opleiding, maar is dit voor de studenten nog niet voldoende uitgeklaard. Andere gespreks- en werkmethoden kunnen wellicht behulpzaam zijn om de participatie van studenten op dit punt te vergroten.

Tot slot acht de commissie het positief dat de kwaliteitszorg in de opleiding is gebaseerd op het kwaliteitszorgbeleid van Odisee, zeker gezien de positieve beoordeling in het kader van de Instellingsreview. Wel lijkt, naar het oordeel van de commissie, de kwaliteitszorg nog ingericht langs de lijnen van een bacheloropleiding en adviseert zij om, met het hogeschoolkader als richtlijn, de specifieke context van de graduaatsopleiding nog meer als vertrekpunt te nemen.

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de nieuwe opleiding, formuleert de commissie de volgende aanbevelingen. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het huidige oordeel over de potentiële kwaliteit van de opleiding.

De commissie beveelt de opleiding aan:

- Focus van de afstudeerrichtingen en het niveau van de opleiding in een heldere boodschap te communiceren aan (potentiële) studenten;
- Uit te klaren welke rol de eindverantwoordelijkheid draagt voor de student en dit helder en concreet te communiceren;
- Het systeem van evaluatie van de graduaatsproef op korte termijn concreet vorm te geven;
- Concreet vorm te geven aan de wijze waarop attitudevorming van de student getoetst kan worden;
- Studenten meer bij de interne kwaliteitszorg te betrekken, wellicht door het gebruik maken van andere werk- en evaluatievormen;
- De specifieke context van de graduaatsopleidingen als uitgangspunt te nemen bij het verder uitwerken van de interne kwaliteitszorg.

Den Haag, 13 maart 2019,

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding voor de opleiding graduaat in de werforganisatie van het samenwerkingsverband Odisee-HBO5,

Toon Martens
(voorzitter)

Liza Kozłowska
(secretaris)

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

2.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

De nieuwe opleiding graduaat in de werforganisatie zal worden aangeboden door Odisee, in samenwerking met CVO KISP – VTI Aalst. Het ontwerpen en voorbereiden van deze opleiding gebeurde door een ‘omvormingscommissie’, bestaande uit vertegenwoordigers van Odisee, het CVO, het werkveld en het afdelingshoofd en een docent uit de bacheloropleiding bouw. De opleiding is afgetoetst bij het werkveld door middel van een werkveldoverleg en diverse gesprekken. De huidige HBO5-opleiding in Aalst zal in de jaren 2019-2021 geleidelijk worden afgebouwd. Per 1 september 2019 biedt Odisee binnen het studiegebied Industriële wetenschappen en technologie (IWT) de opleiding graduaat in de werforganisatie aan.

De onderwijskwalificatie Werforganisatie bestaat uit acht gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten (DLR) en per afstudeerrichting één specifieke DLR. Deze DLR werden, onder begeleiding van VLHORA, afgetoetst bij werkveld, oud-studenten, verwante opleidingen en buitenlandse experts. De DLR zijn door de NVAO gevalideerd op 10 december 2018.

In Odisee bestaan de opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR) uit de DLR die ‘Odisee-specifiek’ zijn gemaakt of zijn aangevuld, plus de zogenaamde ‘kerndoelen’. De kerndoelen zijn de verdere concretisering van de beoogde leerresultaten. Bovengenoemde omvormingscommissie nam in de ontwikkeling van de kerndoelen de sleutelcompetenties van de CVO-opleiding ‘bouw en houtconstructies’ en de input van het werkveld mee. Zo werd gekozen voor een heldere naam in de communicatie van de opleiding (zijnde: assistent-werfleider) en werden de afstudeerrichtingen verruimd. Ook werden aanvullingen vanuit de eigenheid van de bouwopleidingen in Odisee meegenomen. De kerndoelen worden vervolgens middels een competentiematrix gekoppeld aan het beoogde beheersingsniveau. Met dit model beoogt Odisee ten eerste de beheersingsniveaus van graduaats-, bachelor- en bachelor-na-bacheloropleidingen (Banaba’s) in één model te integreren en ten tweede de verschillen tussen de niveaus te verhelderen. Tot slot worden de kerndoelen verbonden aan één of meer opleidingsonderdelen (OPO’s) van het opleidingsprogramma van de graduaatsopleiding in de werforganisatie. Per OPO wordt aangegeven op welk beheersingsniveau (leren en evalueren) aan het kerndoel wordt gewerkt.

De graduaatsopleidingen hanteren het ‘basisniveau’ en ‘doorgroei niveau’ als beheersingsniveau. Het doorgroei niveau is dus voor de graduaatsopleiding in de werforganisatie de beroepsfinaliteit. Uit het toelichtend gesprek heeft de commissie vernomen dat het onderscheid tussen niveau 5 en 6 zich meer concreet laat vertalen in de afbakening van complexiteit in taken en verantwoordelijkheden, de focus op uitvoeren en opvolgen, het kunnen werken binnen bestaande systemen en processen en de mate van verwachte autonomie in handelen. Het ‘gevorderd niveau’ is voorbehouden voor de bacheloropleiding of voor excellerende graduaatsstudenten.

De opleiding richt zich in eerste instantie op generatiestudenten uit de TSO- en BSO-opleidingen die zich aangesproken voelen tot de bouwsector en meer dan zuiver uitvoerende opdrachten op de werf willen uitvoeren. Daarnaast zijn ook arbeiders in bouwbedrijven die graag hun competenties willen verruimen welkom.

Tot slot richt de opleiding zich op werkenden en op werkzoekenden ('werkstudenten') die zelf kiezen voor een omscholingstraject tot assistent-werfleider. Uit het toelichtend gesprek heeft de commissie begrepen dat de huidige HBO5-opleiding door CVO Kisp is omgevormd tot een dagopleiding waar momenteel iets meer dan een tiental studenten studeren.

Met het aanbieden van de nieuwe opleiding graduaat in de werforganisatie beoogt Odisee in te spelen op een duidelijke nood van het werkveld voor goed opgeleide, direct inzetbare werknemers met veel ervaring in de praktijk. Daarnaast hoopt de hogeschool een bijdrage te leveren aan een positiever imago van het beroep. Tot slot wordt beoogd actief te werken aan een correcte oriëntering van kandidaat-studenten die geïnteresseerd zijn in een toekomst in de bouw. De gegradueerde in de werforganisatie zal in de eerste plaats werkzaam zijn in grotere bouwbedrijven waar hij – in opdracht van een leidinggevende (projectleider of zaakvoerder) – in staat is om zorg te dragen voor een goede coördinatie van de uitvoeringsfasen van een bouwproject. De gegradueerde in de werforganisatie kan een operationele planning opmaken op basis van een projectplanning en bouwdoossier, kan de werkzaamheden per uitvoeringsfase organiseren en systematisch opvolgen. Hij zorgt voor een goede werfinrichting en –signalisatie met aandacht voor veiligheid en welzijn op de werf. Hij draagt zorg voor kwaliteitscontrole van geleverde materialen en geleverd werk. De gegradueerde heeft een professionele arbeidsattitude en is steeds oplossings- en verbetergericht.

Overwegingen

Op basis van de informatie in het Informatiedossier en de toelichting die de gesprekspartners van de opleiding aan de commissie hebben gegeven tijdens het gesprek, heeft de commissie een goede indruk gekregen van de visie en doelstellingen die aan de graduaatsopleiding ten grondslag liggen. De commissie waardeert de een-op-eenrelatie tussen de domeinspecifieke en opleidingspecifieke leerresultaten, aangevuld met de kerndoelen. Daarnaast is de commissie enerzijds te spreken over de afbakening van de doelstellingen van de graduaatsopleiding op niveau 5 van het Vlaams kwalificatiesysteem (VKS), anderzijds waardeert zij eveneens de kruisbestuiving met de bacheloropleiding die de opleiding voorziet. Gezien de toenemende complexiteit en verweving van bouwprojecten, acht de commissie het zeer verstandig dat de opleiding haar afstudeerrichtingen heeft verruimd. Ook de nadruk die tijdens het toelichtend gesprek werd gelegd op het aanleren van een professionele attitude en identiteit (en de vertaling hiervan in een OLR) waardeert de commissie.

Wel wil de commissie de opleiding meegeven dat de studentenpopulatie in de bouw zeer divers kan zijn en dat de opleiding nog meer kan inspelen op diversiteit en multiculturaliteit. De commissie heeft in het kader hiervan dan ook waardering voor bijvoorbeeld het OKOT-traject. Tot slot moedigt de commissie aan om de communicatie omtrent de verschillende niveaus en de focus van de afstudeerrichtingen richting (potentiële) studenten te verhelderen.

De commissie heeft met waardering kennis genomen van de betrokkenheid van de huidige (HBO5-)opleiding 'Bouw en houtconstructies' en de al bestaande bacheloropleiding 'Bouw' bij de totstandkoming van de nieuwe graduaatsopleiding. De opleiding lijkt op deze wijze een beter toegesneden aanbod te ontwikkelen waardoor de gegradueerde direct in de praktijk aan de slag kan. Ook is de commissie te spreken over de rol en betrokkenheid van het werkveld.

Voor wat betreft internationalisering heeft de commissie de indruk dat de internationale benchmark nog wat beperkt heeft plaatsgevonden. De commissie is zich bewust van het feit dat de nationale contexten op het gebied van bouw en werf nogal kunnen verschillen, maar zij raadt de opleiding aan om in het kader van de pedagogisch didactische werkwijze te kijken naar vergelijkbare opleidingen in het buitenland, bijvoorbeeld naar opleidingen in Denemarken.

Oordeel: voldoende

2.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

De opleiding hanteert een didactisch concept dat 4 principes centraal stelt: (1) het praktijkgestuurd leren, (2) het groeien in eigenaarschap, (3) competentie- en talentontwikkend onderwijs en (4) modulair onderwijs. De studieomvang van de opleiding graduaat in de werforganisatie bedraagt in totaal 120 studiepunten. De opleiding wordt verdeeld in twee opleidingsfases, elk bestaande uit twee semesters. Elk semester is opgebouwd uit drie modules. Elke module is quasi een-op-een gelinkt met een specifiek OLR en de opeenvolging van de modules geeft vorm aan de toenemende complexiteit van handelen. De OLR's 'levenslang leren' en 'professionele attitude' worden doorheen de gehele opleiding opgevolgd waarbij van de student geleidelijk aan meer autonomie en eigen initiatief wordt verwacht. Tot slot is ook het 'aanleren van een goede bouwkundige praktijk' een leerlijn gedurende de hele opleiding, maar deze wordt wel opgebouwd per bouwfase.

Het werkplekleren vormt met 76 studiepunten de kern van de opleiding. Het voltijds dagtraject bestaat wekelijks uit een combinatie van werkplekleren bij een bouwbedrijf en lesdagen, werksessies, intervisie en supervisie op school. Het aantal dagen werkplekleren per week neemt toe doorheen de opleiding: in module 1 (introductie in de werforganisatie) betreft het 2 dagen werkplekleren, vanaf module 2 is de student 3 vaste dagen op de werf en in de laatste module besteedt de student 4 dagen per week aan werkplekleren. De opleiding hanteert het uitgangspunt dat alle leer- en onderwijsvormen ondersteunend zijn aan het werkplekleren in een tweerichtingsverkeer: aangeleerde inzichten worden verwerkt via opdrachten en taken op de werf en de ervaringen op de werf zijn input voor verdiepend leren op school. De student wordt op de werkplek begeleid door de *werkplekbegeleider*. De werkplekbegeleider geeft de student feedback en is het eerste aanspreekpunt voor de student op de werf. Vanuit Odisee wordt de student begeleid door de Odisee *praktijkbegeleider*. Bij de start van semester 2 vindt een startgesprek plaats tussen de beide begeleiders en de student om het individueel werkplek-leerprogramma te bespreken. Daarnaast vinden er per module 3 gesprekken plaats, waarbij elke module wordt afgesloten met een werkplekgesprek ('trialoog') tussen bovengenoemde drie actoren.

De student kan op verschillende manieren invulling geven aan de opleiding. Zo kan het werkplekleren bijvoorbeeld uitgevoerd worden binnen het eigen bedrijf voor studenten die reeds in de bouwsector werken. Studenten die reeds een verwante opleiding in de bouw volg(d)en kunnen vrijstellingen krijgen. De opleiding wil komend academiejaar verkennen of en op welke manier een *blended learning*-traject (met contactmomenten in de avond of op zaterdag) een antwoord kan zijn op de behoeften van een specifieke groep studenten, bijvoorbeeld studenten die zich middels de nieuwe opleiding willen heroriënteren op een beroep in de bouw.

In het eerste semester maakt de student kennis met diverse aspecten van de uitvoering van bouwwerken. De student verkent via het werkplekleren de werkvoorbereiding en uitvoering van een bouwproject en ook wordt de basis meegegeven voor het lezen, begrijpen en zelf tekenen van plannen. Tot slot komen topografie en uitvoeringsmethoden voor opmeting en uitzetting aan bod. De werfervaringen van semester 1 vormen in semester 2 de basis voor een keuze van de sector gebouwen of de sector infrastructuur als werkcontext en de keuze van een bouwbedrijf waar de student aan de slag wil gaan. Naast verdieping leert de student ook omgaan met veiligheid op de werf en wordt de student geleerd wat de goede bouwkundige praktijk is in het verzekeren van de kwaliteit van de uitvoering. Tenslotte leert de student in dit semester de basisprincipes en -technieken kennen voor het plannen van een uitvoeringsfase.

In het tweede opleidingsjaar werkt de student 3 dagen in de week op de werkplek gedurende semester 3 en 4 dagen per week gedurende semester 4, in principe bij hetzelfde bouwbedrijf. De student eindigt semester 4 met een praktische graduaatsproef; hij bereidt volledig autonoom de uitvoering van een nieuwe bouwfase voor en integreert hier alle aangeleerde inzichten en vaardigheden.

Naast de werkplekbegeleider en Odisee-praktijkbegeleider wordt de student begeleid door de *vakdocent*. Vertrekkend vanuit de praktijkervaringen van het werkplekleren, reikt de vakdocent de noodzakelijke basisinzichten aan. Vaak betreft dit basisbegrippen, inzichten, tools en technieken die de student vervolgens op de werkvloer zal toepassen. Het aanreiken van deze basisinzichten gebeurt door middel van interactieve leergesprekken.

Elke student wordt individueel opgevolgd door de praktijkbegeleider in zijn uitvoering van de opdrachten en taken op de werf en in de vorming van een degelijke arbeidsattitude. Daartoe wordt de zelfevaluatie van de student in het studentvolgsysteem als uitgangspunt gebruikt. Ook worden studenten in de nieuwe opleiding actief aangemoedigd vorm te geven aan hun eigen professionele identiteit door bijvoorbeeld gebruik te maken van het facultatieve digitale instrument *My Talent Compass* (zie ook GKW3). Tot slot kunnen graduaatsstudenten rekenen op studieadvies, psychologische en financiële bijstand door STUVO+.

Uit het toelichtend gesprek heeft de commissie begrepen dat er bewust gekozen is voor het aanbieden van de opleiding in een dagtraject vanaf september 2019. De opleiding wordt aangeboden op de campus in Aalst gezien het feit dat hier reeds een gepaste infrastructuur aanwezig is en het reeds uitgebouwde netwerk van werkveldpartners bereikbaar blijft.

Overwegingen

De commissie is van mening dat het programma goed is uitgewerkt. Zij is zeer te spreken over de wijze waarop het werkplekleren centraal wordt gesteld in de opleiding en is van mening dat de manier waarop het leren en werkplekleren met elkaar verweven is goed past bij de beoogde doelgroep van de nieuwe opleiding. Ook de terugkoppeling van het werkplekleren naar de intervisiewerkgroepen verruimt naar het oordeel van de commissie het ervaringspakket en het samenwerkingsvermogen van de student.

Uit het informatiedossier en toelichtend gesprek heeft de commissie begrepen dat de opleiding zich in eerste instantie zal richten op het bedienen van generatiestudenten. Hoewel de commissie deze focus begrijpt, sluit deze keuze niet geheel aan bij het eveneens bedienen van CVO-studenten en/of (werk)studenten met een ander profiel. Tijdens het toelichtend gesprek is aangegeven dat bijvoorbeeld het werkplekleren voor volwassenen die niet in de bouw werkzaam zijn, problematisch kan zijn. De commissie raadt de opleiding aan om te zien naar deze specifieke groep en bijvoorbeeld het *blended* lerentraject op korte termijn verder te verkennen als alternatief voor het dagtraject. Ook wil de commissie de opleiding meegeven aandacht te schenken aan de multiculturele omgeving die de student op de werf kan aantreffen en de student tools aan te reiken om hier op een bewuste manier mee om te gaan.

Naar het oordeel van de commissie zijn de verschillende begeleidingsrollen voor de student goed doordacht, maar het is de commissie niet duidelijk geworden bij wie de student in de eerste plaats terecht kan. De rollen zijn naar het oordeel van de commissie te complex beschreven. De commissie moedigt de opleiding dan ook aan om de rollen kort en krachtig te beschrijven en te communiceren. De commissie vindt de beoogde afstemming in dialogen tussen de begeleiders en studenten positief, maar vraagt zich af of de genoemde frequentie (3 keer per module) haalbaar is voor alle betrokkenen. Naast de inzet die van het personeel wordt verwacht ten aanzien van de begeleiding van studenten, vraagt de commissie de opleiding ook oog te hebben voor de ontwikkeling en professionalisering van het team voor studenten op graduaatsniveau.

Concluderend meent de commissie dat de voorgestelde leeromgeving het studenten mogelijk maakt om de beoogde leerresultaten te realiseren. De commissie vraagt de opleiding om bovengenoemde aandachtspunten mee te nemen in de verdere ontwikkeling van het programma.

Oordeel: voldoende

2.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

De opleiding heeft de kwaliteitskaders van Odisee overgenomen. Recentelijk werd een vernieuwde Odisee-visie op breed evalueren ontwikkeld, die aansluit bij de vernieuwde onderwijsvisie 2027. De eigenheid van de graduaatsopleidingen (afstemming op de meer praktijkgestuurde onderwijsaanpak, de specifieke doelgroep en de centrale plek van het werkplekleren) werden meegenomen in het uittekenen van het toetsbeleid voor graduaatsopleidingen aan Odisee.

De uitgangspunten van de vernieuwde visie op breed evalueren zijn toegepast bij de inrichting van de leeromgeving alsook bij het uitbouwen van de toetspraktijk. Zo beoogt de opleiding het evalueren zoveel mogelijk in de praktijk van het werkplekleren te laten plaatsvinden. Dit heeft als gevolg dat de opleiding niet werkt met mondelinge of schriftelijke examens op school of andere evaluatiepraktijken die los staan van de praktijk. Het evalueren is gericht op het bereiken van de geformuleerde kerndoelen en vormt het sluitstuk van de modules die doelgericht zijn opgebouwd. Tot slot kan de student aantonen dat hij de competenties beheerst in de praktijk, zowel door het uitvoeren van professionele opdrachten op de werf, als ook in de manier van dagelijks handelen tijdens het werkplekleren.

De opleiding beoogt te beoordelen met een holistische blik. Zo wordt er niet met deelpunten gewerkt, maar geeft de praktijkbegeleider (op basis van de input van een werkplekbegeleider en student, het geheel aan opdrachten en het groeitraject op een aantal kerndoelen) een globale evaluatie bij een module. Ook wordt er niet gewerkt met cijfers, maar met een *pass/fail/excellent*-beoordeling.

Voor het evalueren van de student wordt een portfolio gebruikt, digitaal of op papier. Via dit portfolio beoordelen de werkplekbegeleider en de student zelf de werkzaamheden en attitude van de student op wekelijkse basis. In een 'werkplekgesprek' tussen praktijkbegeleider, werkplekbegeleider en student op het einde van elke module wordt de evaluatie van de student en werkplekbegeleider besproken en worden ontwikkelpunten voor de volgende module bepaald. De evaluaties leiden tot bovengenoemde beoordeling *pass*, *fail* of *excellent*.

In semester 4 voert de student tijdens het werkplekleren een graduaatsproef uit. De student krijgt de opdracht om autonoom een volledige uitvoeringsfase voor te bereiden, te plannen, te communiceren en aan te sturen. Tijdens het toelichtend gesprek vernam de commissie de meer concrete uitwerking van wat de opleiding met de graduaatsproef beoogt en dat de quotering van de eindproef een samenspraak zal zijn tussen student, werkplekbegeleider en praktijkbegeleider.

Momenteel wordt de tool 'My Talent Compass' ontwikkeld in de hogeschool om het talentgericht ontwikkelen te faciliteren. De gesprekspartners geven aan dat het gebruik van deze tool, hoewel zeer gestimuleerd door de opleiding, facultatief is. Alle studenten krijgen in module 1 een 2-tal coachingsgesprekken om te ervaren wat dit voor hen kan betekenen.

Om zorg te dragen voor een valide, betrouwbare en transparante evaluatiepraktijk maakt de opleiding – conform Odisee-breed beleid – gebruik van een toetsmatrix, welke voortvloeit uit de competentiematrix van de opleiding. Op het niveau van de opleidingsonderdelen maken docenten gebruik van een checklist bij het opmaken van hun evaluatieactiviteiten. Tot slot maakt Odisee gebruik van toetscommissies, bestaande uit vertegenwoordigers van het werkveld en collega's van aanverwante opleidingen.

Overwegingen

De commissie kan zich vinden in het feit dat het toetsbeleid van de opleiding graduaat in de werforganisatie geïntegreerd is en gebaseerd is op het toetsbeleid van Odisee. Zij waardeert de goede uitgangspunten voor de verdere ontwikkeling van het toetsbeleid. Ook is de commissie van mening dat de beoogde evaluatiepraktijk van de opleiding goed aansluit bij de onderwijsleeromgeving. De commissie is eveneens van mening dat de opleiding een goede oefening heeft uitgevoerd om het werkplekleren vorm te geven zoals het werkplekleren bedoeld is.

Uit het informatiedossier en het toelichtend gesprek heeft de commissie vernomen dat de opleiding veel waarde hecht aan de persoonlijke ontwikkeling van de student en de ontwikkeling van een beroepsattitude. Tot nu toe blijft echter onvoldoende duidelijk hoe deze attitudevorming concreet wordt getoetst. De commissie raadt de opleiding dan ook aan om deze doorlopende OLR niet te laten ondersneeuwen in het geheel van integrale toetsing en de modulaire opbouw van het programma. De introductie van *My Talent Compass* acht de commissie waardevol in de ondersteuning van deze beoogde persoonlijke ontwikkeling van de graduaatsstudent in de werforganisatie.

Wel wil de commissie benadrukken dat de concrete evaluatie van het eindniveau nog niet voldoende is uitgewerkt. De commissie vindt het positief dat zowel student als beide begeleiders bij de beoordeling betrokken worden, maar acht het essentieel dat de beoordelingscriteria voor de individuele student helder zijn. Tijdens het toelichtend gesprek benadrukte de opleiding het belang van een goed studentvolgsysteem om de voortgang van de behaalde kerndoelen inzichtelijk te maken. Zij heeft momenteel een voorkeur voor MICOON als nieuw opvolgsysteem, gezien de heldere weergave en het makkelijk gebruik, ook door mentoren uit het werkveld. De commissie dringt aan op het spoedig onderzoeken van deze tool voor het monitoren van de student.

Hoewel er naar het oordeel van de commissie nog redelijk veel werk ligt teneinde toetsing en evaluatie concreet uit te werken, hebben de aangekondigde plannen en potentie van de opleiding de commissie voldoende vertrouwen gegeven in een correcte opvolging van bovenstaande punten.

Oordeel: voldoende

2.4 Generieke kwaliteitswaarborg 4: opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg

De opzet en de organisatie van de interne kwaliteitszorg is gericht op een systematische borging en verbetering van de opleiding waar de relevante stakeholders bij betrokken worden.

Bevindingen

Door Odisee wordt de uitbouw van kwaliteitszorg gezien als een ontwikkeltraject. In gefaseerde stappen komen specifieke aspecten van het kwaliteitsbeleid meer op de voorgrond te staan:

- Fase 0: Voorbereiding Toets Nieuwe Opleiding; de focus ligt op *beleid*.
- Fase 1: Voorbereiding effectieve start van de opleiding; de focus ligt op *werking*. De kaders, bepaald in de startfase, worden geconcretiseerd.
- Fase 2: Eerste academiejaar van de opleiding. In deze fase wordt het opleidingsaanbod en de werking, zoals voorbereid in fase 0 en 1, uitgevoerd en *opgevolgd*.
- Fase 3: Vanaf tweede academiejaar van de opleiding. De focus ligt op *evaluatie*. Een evaluatie-cyclus wordt gestart (VARIOSO).
- Fase 4: Voorbereiding externe beoordeling. De opleiding streeft ernaar om de volledige evaluatiecyclus van een specifieke graduaatsopleiding te finaliseren vóór de volgende instellingsreview.

De opleiding geeft in het informatiedossier aan op welke manier zij structureel zal samenwerken binnen de opleiding, het studiegebied, de hogeschool en met de stakeholders. Hiertoe is per fase nauwkeurig onderscheiden welke activiteiten door welke actor worden ondernomen. Doorheen het ontwikkeltraject evolueert de vorm van samenwerking, zowel in samenstelling als in focus.

In het informatiedossier beschrijft de opleiding welke plannen zij heeft om het werkveld en de studenten nauw bij de opleiding te betrekken. Vanuit de huidige HBO5-opleiding en de bacheloropleiding bestaan reeds goede contacten met het werkveld en tijdens de ontwikkeling van de opleiding werden bedrijven reeds betrokken als lid van de omvormingscommissie. Voor het verder uitbouwen van het concept werkplekieren en het uitbouwen van het netwerk kiest de opleiding voor een gedetailleerde aanpak en worden alle partnerbedrijven uitgenodigd op een werkveldraad, specifiek voor de graduaatsopleidingen. Voor wat betreft de studenten werkt de opleiding momenteel een beleid uit om studenten te betrekken bij de verdere ontwikkeling van de opleiding. Tijdens het toelichtend gesprek gaf de opleiding aan het lastig te vinden studenten betrokken te maken én te laten blijven bij evaluatieprocedures, maar het komende jaar de diverse mogelijkheden te verkennen.

De opstart van het kwaliteitsbeleid vindt plaats door middel van een PCDA-cyclus. Tijdens de P(lan)-fase staat het beleid centraal. Visie en beleid van Odisee zijn richtinggevend voor de nieuwe opleiding maar de graduaatsopleidingen ontwikkelden gezamenlijk een visie op specifieke thema's. Vanaf huidig academiejaar maakt de opleiding jaarlijks een werkingsplan op met prioritaire acties voor haar verdere uitbouw. De D(o)-fase staat in het teken van *werking*. Het onderwijsteam is verantwoordelijk voor de concrete uitbouw van de opleiding. De C(heck)-fase stelt *evaluatie* centraal. Evaluatie wordt uitgevoerd door middel van korte verbeterprints, VARIOSO, interpretatie van de indicatorenfiche van de opleiding en het jaarlijkse werkingsrapport. In de A(ct)-fase vindt de *opvolging* plaats van de verbeterprints, het werkingsplan en de feedback uit de evaluatiecyclus.

De documentatie (output) van beleid, werking, evaluatie en opvolging van de nieuwe opleiding graduaat in de werforganisatie wordt, net als bij de bacheloropleidingen, beschikbaar gesteld in het kwaliteitsraamwerk. Doorheen de verdere opbouw van de opleiding zal het kwaliteitsraamwerk worden aangevuld met relevante informatie.

Het opleidingshoofd is hiervoor verantwoordelijk, met ondersteuning van de ankerpersoon onderwijs en kwaliteit.

Overwegingen

De commissie is van mening dat het hogeschoolkader breed is opgezet en principieel voldoende waarborgen biedt voor de organisatie van de kwaliteitszorg. De visie van de hogeschool is duidelijk omschreven en naar het oordeel van de commissie secuur uitgewerkt in bovengenoemde fasen. Wel lijkt, naar het oordeel van de commissie, de kwaliteitszorg nog ingericht langs de lijnen van een bacheloropleiding en adviseert zij om, met het hogeschoolkader als richtlijn, de specifieke context van de graduaatsopleidingen nog meer als vertrekpunt te nemen.

De commissie wil de opleiding aanbevelen om studenten meer bij interne kwaliteitszorg te betrekken. Het is de commissie bekend dat het soms lastig is te bewerkstelligen maar de tijdens het toelichtend gesprek genoemde voorbeelden van alternatieve vormen om feedback over de opleiding te verzamelen bij studenten zijn bemoedigend.

Concluderend heeft de commissie voldoende vertrouwen dat de opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg gericht is op een systematische borging en verbetering van de opleiding, mits bovenstaande punten in acht worden genomen.

Oordeel: voldoende

2.5 Eindoordeel

De commissie beoordeelt elk van de generieke kwaliteitswaarborgen als voldoende en bijgevolg is ook het eindoordeel voor de opleiding graduaat in de werforganisatie voldoende.

De nieuwe opleiding is in samenwerking met meerdere stakeholders tot stand gekomen. De opleiding situeert zich duidelijk op niveau 5 van de Vlaamse kwalificatiestructuur en is concreet afgebakend ten opzichte van niveau 6. Het werkplekleren neemt een prominente plaats in doorheen de opleiding en de nieuwe opleiding voldoet hiermee aan de decretale vereisten.

De commissie heeft gezien dat de opleiding beschikt over een goed uitgewerkt programma en is in het bijzonder positief over het werkplekleren. De commissie heeft vertrouwen in het opleidingsteam en de hechte samenwerking met de stakeholders om de nieuwe opleiding te laten uitgroeien tot een volwaardige graduaatsopleiding.

3 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het “Kader Toets Nieuwe HBO5-Opleiding (omvorming)”, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 28 april 2017.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan het vooroverleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens een vooroverleg op 6 februari 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens het toelichtend gesprek voorbereid.

Het toelichtend gesprek vond plaats op een opleidingsonafhankelijke locatie te Brussel op 6 februari 2019 om 10.00 uur. De onderstaande gesprekspartners namen hieraan deel:

- **Jos Van De Wielle**
- **Stijn Van der Meersch**
- **Luk Schoofs**
- **Jolien De Meester**
- **Ann Melis**
- **Soen Bauters**

Tijdens dit gesprek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld.

Tijdens een besloten nabespreking op 6 februari 2019 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de vier generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt. Het door de voorzitter vastgestelde adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 13 maart 2019.

4 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per generieke kwaliteitswaarborg het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 2 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1. Beoogd eindniveau	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3. Te realiseren eindniveau	Voldoende
4. Opzet en organisatie van de interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding

Partner samenwerkingsverband	Odisee
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Warmoesweg 26 1000 Brussel +32 (0)2 210 12 11 info@odisee.be
Naam, functie, telefoon, e-mail contactpersoon	Ann Melis, Beleidsmedewerker DKB
Partner samenwerkingsverband	CVO Kisp – VTI Aalst
Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Sinte Annalaan 99 9300 Aalst +32 (0)53 73 92 10 hbo@kisp.be
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam opleiding (graad, kwalificatie)	Graduaat in de werforganisatie
Afstudeerrichtingen	<ul style="list-style-type: none"> • Woningbouw • Wegenbouw
Niveau en oriëntatie	Hoger beroepsonderwijs niveau 5 (HBO5)
(Bijkomende) titel	Gegradueerde in de werforganisatie
(Delen van) studiegebied(en)	Industriële wetenschappen en technologie
ISCED benaming van het studiegebied	07 – Engineering, Manufacturing and Construction
Onderwijstaal	Nederlands
De vestiging waar de opleiding wordt aangeboden	Aalst
Studieomvang (in studiepunten)	120
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Ja, HBO5 omvorming
HBO5-opleiding(en) van waaruit wordt omgevormd tot de nieuwe opleiding	HBO5-opleiding Bouw- en houtconstructies
Aansluitingsmogelijkheden en mogelijke vervolgopleidingen	<ul style="list-style-type: none"> • Graduaat werforganisatie – andere afstudeerrichting • Bachelor in de bouw

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)

1. In het kader van bouwwerken met een eerder beperkte complexiteit staat de gegradueerde in voor de coördinatie, aansturing en bijsturing van de werkzaamheden van het uitvoerend personeel op de bouwwerf.
2. De gegradueerde maakt op basis van de projectplanning een operationele planning op, rekening houdend met de omgevingselementen en met een efficiënte en duurzame inzet van tijd, middelen en personeel. De gegradueerde stuurt bij waar nodig.
3. De gegradueerde ziet toe op de naleving van de regelgeving inzake veiligheid en welzijn op de bouwwerf, met extra aandacht voor het correct werken op hoogte, het gebruiken van steigers en hoogwerkers en het regelen van een veilige inrichting en signalisatie van de bouwwerf.
4. De gegradueerde staat in voor de systematische kwaliteitscontrole van de geleverde materialen en van de uitvoering van de bouwwerken. Waar nodig doet de gegradueerde beroep op derden.
5. De gegradueerde staat in voor de werfadministratie en zorgt voor de interne informatiedoorstroming. De gegradueerde gebruikt daartoe de nodige documenten en ICT-toepassingen.
6. De gegradueerde werkt binnen zijn bevoegdheid efficiënt en constructief samen met in- en externen en communiceert op doeltreffende wijze met alle belanghebbenden.
7. De gegradueerde staat in voor het uitzetten en controleren van maten en hoogtepeilen op de bouwwerf.
8. De gegradueerde onderhoudt het eigen deskundigheidsniveau door de ontwikkelingen in de bouwsector actief op te volgen. De gegradueerde identificeert de eigen ontwikkelingsnoden

Afstudeerrichting woningbouw

9. De gegradueerde handelt vanuit een gedegen bouwtechnische kennis en volgens de regels van de goede praktijk in de woningbouw, met extra aandacht voor energieprestaties en duurzaamheid.

Afstudeerrichting wegenbouw

9. De gegradueerde handelt vanuit een gedegen bouwtechnische kennis en volgens de regels van de goede praktijk in de wegenbouw, met extra aandacht voor de eigenheid van een mobiele bouwwerf bij wegenwerken.

Datum validatie: 10 december 2018

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

De beoordeling is gebeurd door een visitatiecommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Toon Martens (*voorzitter*) was algemeen directeur van KHLeuven en de hogeschool UC Leuven-Limburg in de periode 2001-2016. Hij was 15 jaar bestuurder bij VLHORA en twee maal voorzitter. Hij was ook afgevaardigd bestuurder van CVO Mobyus en voorzitter van het samenwerkingsverband in Leuven en Limburg. Hij startte op Vlaams niveau het samenwerkingsplatform op tussen HBO5-instellingen en hogescholen en was voorzitter tot einde 2016. Hij was ook jarenlang lid van de adviesraad van NVAO. Recent deed hij een instellingsreview in Ierland en was hij voorzitter van de beoordelingscommissie van de eerste HBO5-opleiding.

Nina Spithost (*commissielid*) is ruim 15 jaar werkzaam in hoger onderwijs in Nederland. Haar ervaring ligt in de Nederlandse *Associate degree*. Voor de opleiding Small Business & Retail Management van Stenden hogeschool heeft zij meegewerkt aan de opzet en de uitbouw van de duale bachelor. Zij is actief betrokken bij Europese ontwikkelingen via Chain 5 en heeft zich via studiereizen kunnen verdiepen in de Community Colleges in de Verenigde Staten. Kennisgebieden: niveau *Associate degree*, aansluiting en co-creatie met werkveld, inbedding waar nodig in bachelor en verzelfstandiging, werkplekieren, internationale ontwikkelingen en flexibilisering (in het Nederlandse experiment leeruitkomsten). Inmiddels is Nina programmamanager Associate degrees voor NHL Stenden hogeschool.

Eddy Vanzieleghem (*commissielid*) is afgestudeerd als architect in Sint-Lukas Gent met een aanvullende opleiding Stedenbouw en Ruimtelijke Planning aan de UGent. Eddy is intussen al bijna 40 jaar actief in vooral de Gentse regio met binnenstedelijke projecten van diverse schaal: renovatie en restauratie van woningen, kantoren en geklasseerde panden, reconversie van industriële sites en medeontwerper van stedenbouwkundige projecten in de binnenstad. Eerst werkte hij als zelfstandig architect met stagiairs en vanaf 2005 onder vennootschapsvorm met een viertal medewerkers. Eddy was actief als bestuurslid bij de beroepsorganisaties BVA en FAB, initiatiefnemer van de sensibiliseringcampagne „Architectuur als Buur” en coördineerde tussen 1999 en 2015 de Belgische Prijs voor Architectuur. Eddy is bestuurslid van het Belgisch architectuurtijdschrift A+.

Jenka Vandenbroucke (*student-commissielid*) studeert aan de HBO5-opleiding Sociaal Cultureel Werk bij Katholieke Hogeschool Vives Zuid. Daarbij is zij voorzitter van de HBO5-studentenraad waardoor ze betrokken was bij het schrijven van een opiniestuk omtrent de graduaatsopleiding. Daarnaast is zij als opvoeder en ervaringsdeskundige medeoprichter van Samen Voor Een Toegankelijker Sociaal Leven (STSL).

De commissie werd bijgestaan door:

- **Dagmar Provijn**, beleidsmedewerker Vlaanderen NVAO, procescoördinator.
- **Liza Kozłowska**, Kozłowska Communications, extern secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode.

Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding

- Informatiedossier TNO HBO5 omvorming graduaat in de werforganisatie van het samenwerkingsverband Odisee-HBO5.

Verplichte bijlagen bij het informatiedossier:

- Domeinspecifieke leerresultaten
- Beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten
- Schematisch programmaoverzicht
- Inhoudsbeschrijving van de eerste 60 studiepunten
- Verklaring op eer t.b.v. voorziene middelen en personeel
- Overzicht van contacten met het werkveld
- Onderwijs- en Examenregeling
- EVC/EVK-procedure
- Oplijsting van gekende aanvullingstrajecten naar een bachelordiploma
- Rapport Commissie Hoger Onderwijs inzake voorlopig kwaliteitstoezicht

Niet-verplichte bijlagen bij het informatiedossier:

- Presentatie en verslag werkveldoverleg d.d. 15 oktober 2018
- Visie op vernieuwd competentiemodel
- Opleidingsprofiel graduaat in de werforganisatie
- Nieuwe onderwijsvisie Odisee 2017
- Onderwijsvisie graduaatsopleidingen Odisee
- Concept werkplekieren in de werforganisatie
- Samenvatting projectvoorstel My Talent Compass
- HR-beleid Odisee
- Meerjarenplanning 2019-2023 graduaatsopleidingen (begroting)
- Overzicht ondersteunende dienstverlening
- Toetsbeleid samenwerkingsverband Odisee-HBO5
- Breedst – nieuwe visie Odisee op evalueren
- Checklist kwaliteitsborging toetspraktijk
- Visie op kwaliteitszorg in de graduaatsopleidingen
- Timing en aanpak omvormingsdossiers

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

CVO	Centrum voor volwassenenonderwijs
DLR	Domeinspecifieke leerresultaten
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OLR	Opleidingspecifieke leerresultaten
OPO	Opleidingsonderdeel
STUVO+	Studentenvoorzieningen
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad

